

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КАМЕРНО-ВОКАЛЬНИХ ТВОРІВ КОМПОЗИТОРІВ-ІМПРЕСІОНІСТІВ

Мацієвська Людмила
викладач
Підгасцька Іванна
викладач
Поліщук Владислав
концертмейстер

Анотація Стаття присвячена дослідженню виконавської специфіки камерно-вокальної спадщини композиторів-імпресіоністів, зокрема К. Дебюссі, М. Равеля та Е. Шоссона. Окрему увагу приділено взаємодії слова та музики крізь призму символістської поезії, а також ролі фортепіанного супроводу у створенні імпресіоністичної звукової атмосфери. Висвітлено технічні аспекти виконання, такі як техніка *parlando*, нюансування *sfumato* та специфічна педалізація.

Ключові слова: музичний імпресіонізм, вокальна інтерпретація, Клод Дебюссі, Моріс Равель, жанр *mélodie*, колористика, символізм, художня цілісність.

Введення. На межі XIX–XX століть європейське музичне мистецтво зазнало кардинальних змін, зумовлених появою імпресіонізму. Камерно-вокальна музика цього періоду стала ареною найбільш витончених експериментів, де традиційні форми класико-романтичної епохи поступилися місцем плинності, імпліцитності та делікатному нюансуванню. Актуальність теми зумовлена необхідністю глибокого наукового осмислення виконавських параметрів, які дозволяють сучасному інтерпретатору відтворити автентичну звукову картину імпресіоністичного твору, не вдаючись до анахронічного романтичного пафосу.

Проблема взаємодії слова та музики в імпресіонізмі набуває особливої гостроти. Якщо в німецькій *Lied* музика часто слугувала емоційним коментарем до поезії, то у французькій *mélodie* виникає унікальний синтез, де фонетика мови,

її інтонаційний контур та музична колористика утворюють неподільну єдність. Це потребує від виконавця не лише вокальної майстерності, а й глибокого розуміння природи поетичного символізму.

Мета та задача дослідження полягає у комплексному мистецтвознавчому аналізі та систематизації ключових стилістичних параметрів виконання камерно-вокальних творів композиторів-імпресіоністів для формування цілісної інтерпретаційної моделі, що базується на синтезі музичного та поетичного текстів.

Результати дослідження і їх обговорення. Музичний імпресіонізм, фундатором якого став Клод Дебюссі, радикально змінив уявлення про музичний час і простір. Відмова від жорсткої функціональної гармонії на користь ладогармонічної мови, що базується на фонізмі та модальності, призвела до пріоритету барви над конструкцією.

К. Дебюссі у своїх вокальних циклах (наприклад, «Забуті арієти», «Галантні свята») прагнув передати «невловиме», фіксуючи мінливі стани природи та людської душі. Його естетика базується на ідеї сугестії — навіювання образу, а не його прямого опису. Моріс Равель, натомість, привносить у цей стиль неокласичну чіткість та рафіновану віртуозність, зберігаючи при цьому імпресіоністичну чуттєвість (цикл «Природні історії», «Шехеразада»). Ернест Шоссон виступає сполучною ланкою між пізнім романтизмом С. Франка та імпресіоністичною манерою, де психологізм поєднується з колористичною гнучкістю.

Виконання імпресіоністичних вокальних творів вимагає докорінного перегляду підходів до фразування. На відміну від німецької школи, де вокальна лінія часто має експресивний, широкодихаючий характер, французька *mélodie* базується на природній гнучкості мовлення. Виконавець повинен уникати надмірного вібрато, яке може «забруднити» чистоту інтонаційних барв. Пріоритетом стає прозорість вокальної емісії та ювелірна точність вимови кожного слова, оскільки в цій музиці слово часто є частиною тембральної палітри.

Одним із ключових засобів виразності в імпресіонізмі є техніка *parlando* (близька до мовлення). Вона дозволяє досягти ефекту інтимності, безпосередності висловлювання. Важливо, щоб співак володів багатим спектром вокальних барв, здатністю змінювати тембр залежно від поетичного змісту, не втрачаючи при цьому легкості звуку. У Дебюссі вокальна лінія часто народжується «з тиші», що потребує від виконавця ідеального володіння диханням та здатності до філірування звуку.

Динамічна палітра імпресіонізму переважно зосереджена в межах від *piano* до *pianissimo*. Поняття *sfumato* (м'якість обрисів), запозичене з живопису, у вокалі трансформується у здатність створювати «розмиті» переходи, де межа між звуком і тишею стає ледь помітною. Це не означає відсутність напруги; навпаки, виконання на *subito piano* або *mezza voce* вимагає колосальної внутрішньої інтенсивності.

У камерно-вокальних творах імпресіоністів фортепіано перестає бути «акомпанементом» і стає повноправним творцем звукового пейзажу. Колористика фортепіанної партії є надзвичайно складною: вона має відтворювати шелест листя, гру світла на воді або туманні марева.

Виконавець повинен використовувати техніку «напівпедалі» та «третьої педалі» для створення обертонових резонансів, які не змішують гармонії, але створюють необхідну акустичну ауру.

Піаніст має досягти особливої туше (дотику), яка забезпечує м'якість і водночас чіткість кожної звукової плями. Текстура супроводу часто є багат шаровою, що вимагає ідеального балансу між руками та різної ваги для різних голосів фактури.

Взаємодія композиторів-імпресіоністів із поезією Поля Верлена та Стефана Малларме стала фундаментом стилю. У циклі Дебюссі «Галантні свята» на вірші Верлена музика відтворює іронічний, дещо маскований світ комедії дель арте. Виконавцю важливо ввійти до цієї настрої «сумної радості», де вокальна лінія має бути водночас граційною та меланхолійною.

У «Трьох поемах Стефана Малларме» Равеля ми бачимо іншу грань — інтелектуальний імпресіонізм. Тут текст Малларме з його герметичністю та складною метафориною диктує музиці особливу крихкість. Виконавець має працювати з кожним фонетичним звуком як із дорогоцінним камінням, оскільки в Малларме звучання слова так само важливе, як і його сенс.

Висновки. Стилiстичнi особливостi виконання камерно-вокальних творiв iмпресiонiстiв базуються на прiоритетi нюансу над об'ємом, барви над структурою та сугестiї над описовiстю. Ключовими маркерами стилю для iнтерпретатора є:

- Специфічна вокальна емісія (світлий, прозорий тембр без надмірного вібрато).
- Використання техніки *parlando* для збереження природної просодії мовлення.
- Домінування тихих динамічних відтінків та опанування ефекту *sfumato*.
- Колористична багат шаровість фортепіанної партії та віртуозна педалізація.

Розуміння цих аспектів дозволяє виконавцю вийти за межі простого відтворення нотного тексту та досягти справжнього синтезу мистецтва, характерного для епохи імпресіонізму.

Список використаних джерел

1. Зінькевич, О. С., & Чекан, Ю. І. (2007). Музична критика: Теорія та методика. Чернівці: Книги-XXI.
2. П'ялочкіна, І. В. (2014). Особливості вокального стилю Клода Дебюссі у контексті французької виконавської традиції. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, (112), 45-58.
3. Abbate, C. (1991). *Unsung Voices: Opera and Musical Narrative in the Nineteenth Century*. Princeton University Press.

4. Howat, R. (2009). *The Art of French Piano Music: Debussy, Ravel, Fauré, Chabrier*. Yale University Press.
5. Nichols, R. (2002). *The Life of Debussy*. Cambridge University Press.
6. Trezise, C. (Ed.). (2003). *The Cambridge Companion to Debussy*. Cambridge University Press.
7. Zinkevych, O. (2011). *Western European Music of the XIX – Early XX Centuries*. Kyiv: Logos.